

Клас: 8.

Дата: 07 травня 2020 року.

Урок № 63.

Тема: Дитячі проблеми у дорослому житті, передані засобами гумору. Коментування гумористичних ситуацій у повісті В. Чемериса «Вітька + Галя, або Повість про перше кохання»

В зошиті написати дату, яка написана вище. Переписати тему повністю (вона написана вище після слова «тема»).

На минулому уроці ми почали знайомство із твором В. Чемериса. А сьогодні ми поговоримо про дорослі проблеми, порушені у творі. А також прокоментуємо гумористичні ситуації у повісті. Тож вперед!

Актуалізація опорних знань.

Але, перш, ніж почати роботу над змістом розділу, давайте пригадаємо, що нам відомо про сам твір та зі змісту першої частини.

- ❖ Що вам відомо про автора твору?
- ❖ Коли була написана повість «Вітька + Галя»?
- ❖ Якою була перша назва твору?
- ❖ Коли вийшов друком твір у такому вигляді, який ми маємо зараз?
- ❖ Хто став прототипом головного героя?
- ❖ Звідки ми можемо про це дізнатися?
- ❖ Які кроки до серця коханої робив Вітька Горобець?
- ❖ Хто, на вашу думку, найбільше йому допомагав?
- ❖ А як до Вітьки ставилася Галя?

Робота над змістом твору «Вітька + Галя, або Повість про перше кохання»

Бесіда за питаннями (усно дати відповіді на питання):

- ❖ Як дуель вплинув на стосунки Віті та Галі та на ставлення до нього у селі?
- ❖ Як готувався до побачення з Галею Вітько?
- ❖ На який недолік його зовнішності вказав йому Федір?
- ❖ Що вирішує зробити Вітько?
- ❖ Хто такий дід Левонтій?
- ❖ Що сталося, коли Вітька прийшов до нього стригтися? Зачитайте.

До семи годин вечора, на коли було призначено побачення, залишилося ще дві години, як захеканий Вітька влетів до хати цирульника й притьмом випалив:

— Ой, підстрижіть, діду, під бокс та пошвидше, бо часу в мене обмаль!.. Здрастуйте!..

— Я на Херсонщині і не таких баранів стриг, та й ті вволили чекати,— буркнув невдоволено. — Гони три гривеники і тягни стілець до вікна, де світло. Та сиди мені спокійно й не совайся, бо обчиряжу не там, де треба. Будеш тоді районному прокуророві голову морочити. Знаю вас, вдячності не діждешся...

І з цими словами Левонтієва машинка з таким ентузіазмом вп'ялася у Вітьчину потилицю, що хлопець, холонучи, зрозумів: заради сьогоднішнього побачення йому доведеться пережити якщо й не пекельні, то досить-таки пристойні муки.

Так воно й сталося. Вже за другим заходом Левонтієва машинка почала сердито шамкати. Жуючи, засмикала волосся з таким ентузіазмом, що в хлопця рясно потекли сльози.

А потім щось у ній здало і вона марно силкувалась якщо й не зрізати волосся, то хоч би пристойно вирвати його або самій з честю виплутатися. Але, не зробивши ні того, ні другого, покійно затихла, повиснувши на потилиці з повними волосся зубами. Левонтій звично посмикав її взад-вперед, вправо-вліво, вгору-вниз і смачно позіхнув, хруснувши масивними щелепами:

— За-а-іло... Ех, постаріла вже моя машинерія, а колись же навіть овечу вовну брала. — Подумав і додав урочисто: — З ентузіазмом брала!..

— Та домучуйте пошвидше! — благально захникав Вітька. — Хоч і без ентузіазму. Мені ж бо на сім годин треба в одне місце.

— Всіх кудись чорти несуть і всім заніколилось,— спокійно відповів цирульник. — Моли бога, хлопче, аби відпустило...

Прочитавши мораль, Левонтій трохи передихнув, з насолодою пошкріб давно не голене підборіддя, а тоді заходився на Вітьчиній голові розбирати машинку. Знімав з потилиці по частинах і тут же, не поспішаючи, змащував олією...

Та найстрашніше чекало хлопця попереду. Коли стінний годинник показав шість годин і п'ятнадцять хвилин, у машинці щось тріснуло...

— Благословило пружину,— махнув цирульник волосатою рукою. — Доведеться тобі, хлопче, чимчикувати додому. Прибійши завтра, мо', дістану де путнього дроту та зроблю пружину, тоді й закінчу твоє омолодження.

— То що ж це ви, смієтеся з мене?! Куди ж я тепер поткнуся з недостриженою головою? Омолоджуйте хоч ножицями.

— Pokosi будуть,— чесно признався Левонтій. — Ножицями так низько не візьмеш, як машинкою. А я на халтуру стригти не буду. Бо я не хіп-хап якийсь. Я перший стригаль Херсона!..

Та щастя десь ще заваялося і для Вітьки Горобця. Повагавшись, Левонтій все ж таки почвалав у двір шукати дроту. Вітька слухав те ліниве бурчання і кляв себе, що згодився піти до Левонтія, хоча давно зтямив, що у Великих Чаплях більше нікуди було потикатися. А стрілки невловимо повзли і повзли до цифри «сім». Може, Галя вже чекає його на леваді? При згадці про дівчину у Вітьки трохи відлягло від серця. Ще б пак! Перший-бо раз у житті йтиме він з дівчиною в кіно, та ще й на вечірній сеанс, як справжній мужчина.

Слово вчителя

До речі, ця кумедна ситуація зі стрижкою, дійсно відбулася з В. Чемерисом. Ось як він про це написав у своєму автобіографічному творі «Це я, званий Чемерисом»:

«Повернувся до повісті «Вітька + Галя», та як дід Левонтій, самодіяльний голяр, стриг мого юного героя Вітьку Горобця, а насправді ж мене, Валька Чемериса....Це було насправді — себто в реальному житті — зі мною, Вальком Чемерисом, як я, зібравшись на перше у своєму житті побачення, необачно забіг до діда Левонтія підстригтися, бо хіба ж воно годиться на побачення йти з розпатланою кучмою на голові?! Пружину, на моє превелике щастя й везіння, заїчинський цирульник тоді таки зробив із знайденої дротини, якимось домучив мене, і на перше побачення я встиг без запізнення. Ще й підстрижений «під бокс». Чи, як Левонтій казав, омолодження і зовсім не проти цього, а тоді я щойно закінчив п'ятий клас і, звісно, ще не потребував омолодження. Навпаки, я тоді багнув (чи хоча б видаватися) старшим і страшенно заздри дорослим хлопцям, вже парубчакам, вважаючи, що мені не пощастило, я запізно народився (в порівнянні з ким?). І хоч я тоді вже почав наближуватися до статусу підпарубка — але моя тодішня любов ще навіть і не наближалася до статусу піддівки...»

Бесіда за питаннями (усно дати відповіді на питання):

- ❖ Як мало відбутися перше побачення Вітька та Галі?
- ❖ Де Вітько взяв гроші на квиток?
- ❖ Як це характеризує Федька?
- ❖ Що сталося дорогою до клубу?
- ❖ Чому, на вашу думку, Вітька послухав Федора з приводу куріння?
- ❖ Чи зрозумів він свою помилку?
- ❖ А що сталося у кіно?
- ❖ Які емоції викликала у вас ситуація з будильником?
- ❖ Зачитайте момент першого поцілунку героїв:

Од радості й щастя, що переповнювали його вщерть, хлопець стиха дзвенів юним сміхом. — Я й не знала, що ти так гарно смієшся,— шепотіла дівчина.

А Вітька відповідав їй, що він найщасливіший у світі, бо найкраща дівчина планети Земля йде поруч з ним.

З луків пахли зів'ялі, звечора скошені трави, з полів тягло запахом хліба й стерні. Незчулися, як дійшли до ставка. На березі таємничо шуміли верби й осокори, сховався червонястий мідний місяць, а другий плив у ставку. Десь скидалися сонні коропа і чути було, як крапала червоняста від місяця вода.

Стояли на тому місці, де зовсім недавно відбулася дуель і де гримів постріл кохання.

Вітька спрагло зазирає у темні дівочі очі, мов у пречисту криницю, і бачив у них і червонястий місяць, і білі зорі, і себе, і навіть бачив, як скидалися у ставку сонні короли, а з них тихо крапали червонясті краплі... Незчувся, як припав губами до напіввідкритих, бентежно-тремтливих, але відчайдушно покірних вогників-губ...

І здригнулась планета Земля...

- ❖ Які емоції викликає цей момент?
- ❖ Чому, на вашу думку, «здригнулась планета Земля»?
- ❖ Що сталося далі?
- ❖ Як там опинився Федько?
- ❖ Як ви розумієте цю ситуацію?
- ❖ Як він згодом пропонує покращити стосунки Вітьки та Галі?
- ❖ Де Федько мав роздобути сливи?
- ❖ Зачитайте, що відомо про діда Свирида:

У діда Свирида поспіли сливи.

В того самого діда Свирида, котрого в селі дражнили Кісточкою. Бо не міг старий спокійно дивитися, як пропадають сливові чи вишневі кісточки. Де, бувало, не знайде кісточку,— обов'язково, кречучи й лаючись, підбере і в кісет

сховає. А не дай боже побачить, як хто їсть фрукти і викидає кісточки, то й зовсім розкричиться.

— Що це ти, бісів сину, кісточки де попало жбурляєш?! Га?.. Думаєш, кісточці не болить, що ти її кинув? Ти ж її, шалапуте, на смерть прирікаєш! А з неї деревина отакенна виросте, годуватиме тебе, непутящого, плодами. Дай сюди,

кажу, кісточку!..

— От чудило! — казали про діда. — На кісточках звихнувся!

А дід, знай, ходить по городу та довбе пальцем ямки і втикує туди принесені кісточки. Ї стільки їх навтикає восени, що весною увесь город від пагінців — як зелена щітка. А коли вони підростали, старий бігав по селу, хапав за поли першого стрічного й благав:

— Зробіть ласку, візьміть хоч один пагінець! Прошу вже вас, бо глушаться, дери його батько! Пропаде ж деревина ні за понюх тютюну. А ви пересадите, щепу зробите, отакезна вам слива виросте. Вік потім не об'їстесь слив, дери його батько, коли я брешу!

Кращого садка, як у діда, не було.

Про сливи ж і говорити не доводиться...

- ❖ Що ви можете сказати про нього?
- ❖ Чи дійсно він був диваком, чи просто таким чином дбав про довкілля?
- ❖ Що дізнався Федько з народних прислів'їв про любов?
- ❖ Як на це відреагував Вітька?
- ❖ Що сталося, коли Федько прийшов сватати Галю?
- ❖ Що він отримав від її матері?
- ❖ Що він зробив, коли розповів про це Вітькові? Зачитайте

— Еге! — раптом сказав Котигорошко, уважно розглядаючи явір. — Еге! — повторив він, мацаючи кору.

І з цими словами витяг з кишені складений ножичок.

— Ти що надумав? — стривожився Вітька.

— Те, що закохані роблять,— спокійно відповів Котигорошко і видряпав на корі «Вітька + Галя». — От,— задоволено мовив, впоравшись із своїм ділом. — Для історії. Так би мовити, для майбутніх поколінь. Хай читають. Хай заздять. А то тільки й знають: «Ромео + Джульєтта».

— Для чого ти псуєш дерево? — образився Вітька.

Але Федько діловито перебив:

— А ти хочеш ніякого сліду в історії не лишити? Ні, так не годиться. Хай усі знають: «Вітька + Галя». Хто після цього посміє до Галі підсокирюватися? Галі ми зайвий раз доведемо, що вона всього лише твій плюс і ніякого самостійного

значення не має. «Вітька + Галя», або повість про перше кохання. От!

Федько, незважаючи на поразку, був явно не в міру балакучий, сповнений енергії. Він би й на небі написав оте «Вітька + Галя», та шкода, що не має підходящої драбини.

— Чого тобі сумувати? Сказано, «Вітька + Галя» — і ніде твоя куниця від тебе не дінеться!
— А потім подумав і закінчив: — Як не будеш, звичайно, гав ловити!..

- ❖ Як ви розцінюєте такий вчинок Федька?
- ❖ Чим завершується повість?
- ❖ Як ви вважаєте, чи мали стосунки Віті та Галі продовження?

У творі «Вітька + Галя, або Повість про перше кохання» письменник створює найрізноманітніші ситуації, у які потрапляють його головні герої, які викликають у нас сміх.

У художній літературі *комічним* називають явища й образи, що викликають сміх через невідповідність між дією і наслідками, між метою й засобами її досягнення.

У повісті В. Чемериса комічні ситуації та комічний ефект досягається на сюжетному і мовному рівнях, а також на рівні характеристики персонажів.

- ❖ Що викликало у вас сміх, під час прочитання повісті?

Заповнення таблиці «Засоби творення комічного в творі»:

В зошиті посередині рядка ви вказуєте назву завдання («Засоби творення комічного у творі»), а спочатку наступного рядка перемальовуєте таблицю і доповнюєте її власними прикладами. Я навила вам приклади, що підштовхнуть вас для подальшого заповнення таблиці.

Засіб творення комічного	Приклади
Смішні ситуації сюжету	- Ходити всю ніч по кімнаті та думати про даму серця; - Серенада під вікном баби Хіврі; -
Перекручення персонажем слів, не розуміння їх значення	«А для чого якомусь там опудалу така розкішна сомбрера?»
Використання цитат інших персонажів	❖ ...Так, на даному етапі, як каже наш міліціонер ❖ ...Жаль, звичайно, серенади, та, як каже голова колгоспу, на помилках ми всі вчимося.
Вживання несподіваних порівнянь	❖ Вітька Горобець, мужчина з життєвим стажем в чотирнадцять неповних років. Лихом цивілізованого людства, на думку Вітьки Горобця, були перший зубний біль і перше безнадійне кохання.
Вживання гіперболи та літоти	❖ Може, завтра лежатиме він біля ставка... ;
Вживання приказок, прислів'їв, фразеологізмів	❖ Та чого це ти швендяєш по хаті, як на цвіту прибитий?

- ❖ Як ви вважаєте, чи розкривають ситуації та вчинки героїв їхні риси характеру?
- ❖ Як саме? Наведіть приклади

Підсумки.

Сподіваюсь, що сьогоднішній урок допоміг вам багато чого зрозуміти.

Прийом «Незакінчене речення»:

- ❖ Сьогодні я дізнався... .
- ❖ Сьогодні я збагнув, ...
- ❖ Цей урок допоміг мені зробити висновок, що ... .

Д/з.

Підготуватися до цитатної характеристики головних героїв твору. **Намалювати** героя, який найбільше сподобався та **надіслати** мені **малюнок у вайбер** на номер: 099-64-84-572.

Завдання виконати до 15 травня 2020 року.